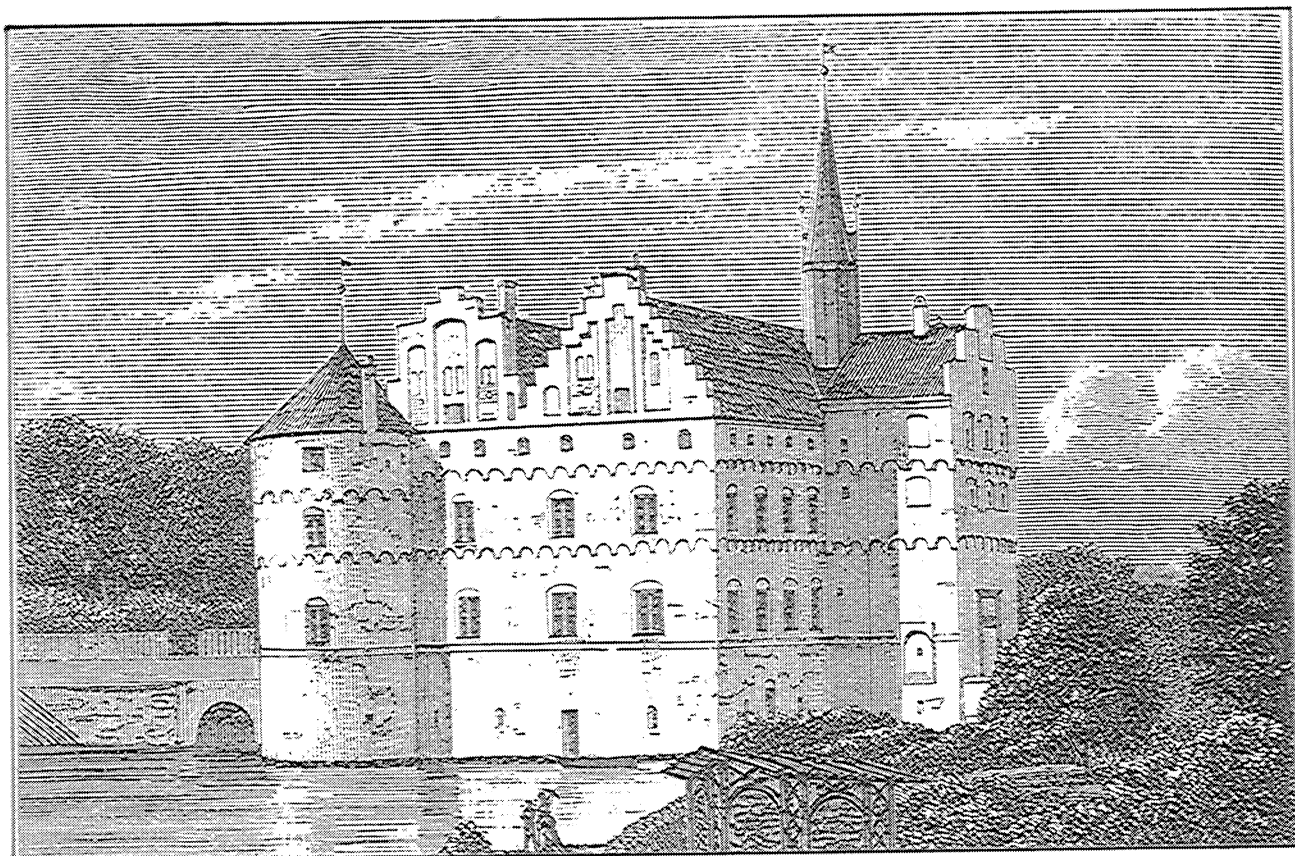

Kulturhistorie

Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Ryslinge kommune

Skemaer og kort

1995

 Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen

Forsidebillede: Egeskov

**Hovedgårdsregistrering
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
Telefon: 6556 1000

Kortmateriale:

Udgivet af **Fyns Amt**

Grundmateriale: KMS copyright

Tryk: Fyns Amt

ISBN 87 7343 221 0

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 1
Oversigtskort	side 2
Kommunekort	side 3
Egeskov	side 5
Krumstrup	side 17
Tøjstrup	side 31

FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimelig tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover er anvendt et stort fond af detaljerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoptegnelser.

Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

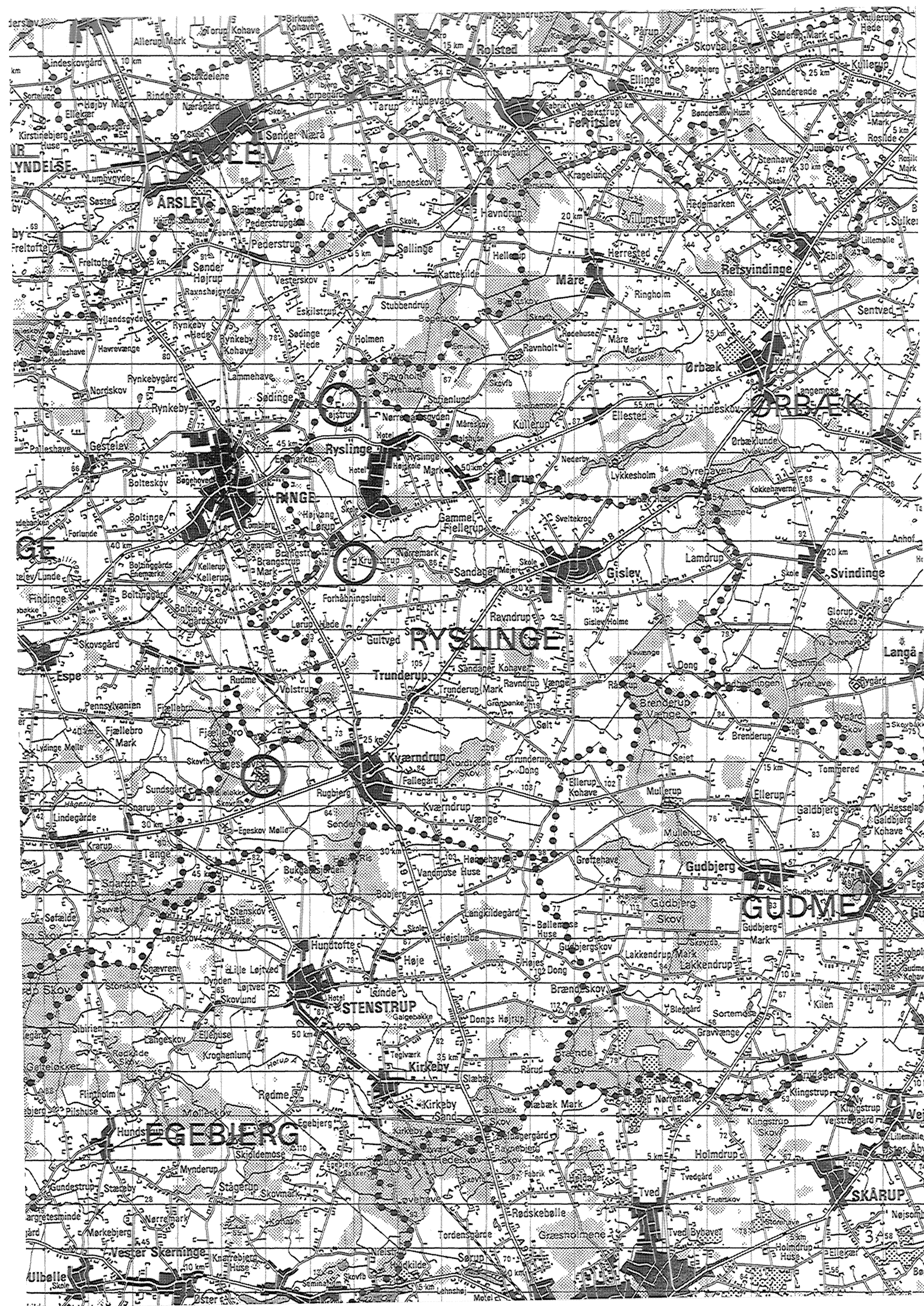
Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en ren kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgård har indsamlet skemaoplysningerne samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.

Redaktion cand.mag. Anders Myrtue

Ryslinge Kommune

Egeskov

Fyns Amt	Herred: Sunds	Kommune: Ryslinge	Sogn: Kværndrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn: Egeskov	Tidligere navn:
-------------------------	------------------------

Bemærkninger: Hovedgården har sit navn efter landsbyen af samme navn. 1405 nævnes Egeskow, og 1481 nævnes Egheskoffs gord. Forledet er trænavnet eg, efterledet skov er gl.dansk skogh.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: landsbyhovedgård
--	--

Bemærkninger: Egeskov kendes som landsbyhovedgård i 1400-tallet. Landsbyen Egeskovs gårde blev dels nedlagt dels udflyttet. De sidste gårde i landsbyen Egeskov blev udflyttet i 1800-tallets begyndelse.

Ejere:	
1405 Ludeke Skinkel	Fælles ejer med nabogårdene
1545 Frands Brockenhuus	Skjoldemose
1615 Jacob og Frands Ulfeldt	Løjtved 1688-1755
1648 Oluf Parsberg	Fjællebro 1900-
1656 Otte Krag	
1784 Henrik Bille	Stamhuset Egeskov oprettet
1987 M. Ahlefeldt-Laurvig-Bille	1811, afløst 1925

Historiske tildragelser:

Frands Brockenhuus, der står for opførelsen af den nuværende hovedbygning, var en betydningsfuld mand i sin samtid. Han endte som rigsmarsk. Frands Brockenhuus faldt ved Varberg i Syvårskrigen.

Egeskovs barokhave er i 1960'erne ført tilbage i den oprindelige skikkelse. Hele parkanlægget blev åbnet for offentligheden. På Egeskov findes ligeledes veteranbil-museum.

Fyns Amt	Herred: Sunds	Kommune: Ryslinge	Sogn: Kværndrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundplan og beliggenhed som o.1800. Voldgravene er ligeledes bevaret.</p> <p>Avlsbygningerne har ikke samme grundplan som før og er kun delvis placeret i det oprindelige område. Den ligger nu helt uden for voldgravene.</p> <p>Det er kun et eller to af husene, der stadig ligger der.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret ved nyere spredt bebyggelse i ejerlavet.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet har næsten samme udstrækning som tidligere.</p> <p>Skove og vådområder: Ikke-ager arealer: Skovarealerne er bevaret, men vådområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			<p>Hovedbygningen er opført i 1554, ombygget 1884-86 og i 1928. Restaureret 1948-78.</p> <p>X Portbygning fra 1881. Gl.smedie. Herskabsstald fra 1881.</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: Hovedparten af ændringerne i ejerlavet er sket før 1887. I 1887 var det store engområde ved Sønderhave Skov dog ikke blevet opdyrket endnu.</p>				

Fyns Amt	Herred: Sunds	Kommune: Ryslinge	Sogn: Kværndrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662 ³⁾	1688 ¹⁾	1770 ¹⁾	1855	1870 ²⁾	1903	1956	
Tønder hartkorn			147	49	82	79	95	87	69	
Bemærkninger: 1) excl. 8 tdr.htk.skovskyld. 2) excl. 17 tdr.htk. skovskyld. 3) Incl. jus patronatus. I 1664 regnes gården for 104 tdr.htk.										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	1770	1855	18	1903		
Tønder hartkorn			599	523	334	627		61		
Bemærkninger: 1) Incl. Skjoldemoses gods.										

	1518	1656	1662	1688 ¹⁾	1778	1855	18	1903		
Antal gårde	5	42	86	102	74	85		14		
Heraf i hovedgd. sognet	5		31	31	49	56		14		
Antal huse	1 ml.	20		35	9	101		30		
Heraf i hovedgd. sognet	1 ml.			15	7	67		22		
Fæsteenheder ialt	6	62		137	83	186		44		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1778	1855			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	13	10	12			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	8	7	7			
Antal egaliserede samlinger af gårde	4	7	5			

Høveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	58 gårde
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spandage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Sunds	Kommune: Ryslinge	Sogn: Kværndrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Landsbyhovedgården Egeskov omtales fra 1405. O.1560 udskiftedes gårdens jorder fra fællesskabet. Allerede i 1493 omtales dog et enemærke til Egeskov, der da var blevet udvidet med en del af nabolandsbyen Bjertes jord. Inden 1650 lagdes 4 gårde i Egeskov under hovedgården, der herved nåede op på 49 tdr.htk. i 1688. foruden 8 tdr. skovskyld. Inden 1740 blev yderligere 3 gårde i Egeskov by foruden 1 gård i Kværndrup, Tangegård og Vandmosehus lagt under hovedgården, og i forbindelse med udskiftningen foretoges yderligere indhug, ligesom landsbyens gårde efterhånden udflyttedes totalt.

I 1682 var det dyrkede areal på 173 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var særdeles god i forhold til herredsgennemsnittet, og der var rigelig eng og skov til hovedgården.

I 1518 var Egeskov et beskedent gods med 1 mølle og 5 gårdsæder (småbrug) i landsbyen. Omkring 1550-60 opkøbtes de fleste gårde i byen, samtidig med Egeskov Slots bygning. Fra kronen erhvervedes i 1562 23 gårde i nabosognet Krarup. I 1662 var godset nået op på 86 gårde, hvoraf 31 i hovedgårdssognet. Egeskov var egaliseret, ligesom Søfelde og gårdene i Snarup. Fra 1688 til 1755 var Egeskov forenet med Skjoldemose gods. I 1778 lå der 74 gårde til Egeskov, og godset var nu ypperligt arronderet i Kværndrup og Krarup sogne. Alle samlinger af gårde var nøje egaliserede.

I 1560 erhvervedes Kværndrup kirke. I 1770 opførtes hospital i Kværndrup. I 1811 oprettedes Egeskov til stamhus.

b. Efter cirka 1800:

Egeskovs hovedgårdsejerlav var o.1800 på 564 ha. Omkring 1900 blev avlsgårdens areal opgjort til 322 ha, hvoraf 235 ha var ager og 40 ha var eng. I 1906 oprettedes afbyggergården Rugbjerggård i hovedgårdsejerlavet. Den havde et areal på 254 ha, hvoraf 235 ha var ager og 19 ha eng. Skovarealet blev opgjort til 451 ha. I 1987 blev arealet opgjort til 795 ha, hvoraf Rugbjerggård havde 100 ha, Egeskov 473 ha, og skovarealet var på 220 ha.

Egeskov havde i 1855 ikke mindre end 627 tdr.htk. fæstegods, fordelt på 85 gårde og 101 huse. En del af landsbyerne havde endnu bevaret sit egaliserede præg. Frasalget af fæstegods påbegyndtes først i anden halvdel af 1800-tallet og var endnu ikke afsluttet i 1903. O.1800 var der 58 gårde, som havde hoveripligt til Egeskov. Denne pligt afløstes senere af en pengeydelse. O.1900 blev gården drevet af 19 faste folk, 9 daglejere og 20 fremmede folk i roer og høst. Et lignende antal var ansat på afbyggergården Rugbjerggård.

Hovedgårdstaksten steg en del i 1800-tallet, hvorefter den faldt i 1900-tallet. Jorden var o.1800 delt op i 6 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1900 var der 8 marker, hvoraf de 5 blev besået, 1 lå brak og 2 lå med kløver og græs. Afbyggergården havde 7 marker. Besætningen var på dette tidspunkt på 230 køer og 80 stk. ungvæg og kalve. Hertil kom en årlig produktion på 182 fedesvin. Afbyggergården havde en besætning på 180 køer og 60 stk. ungvæg og stude.

Egeskovs ejer oprettede et stamhus i 1811. Stamhuset bestod o.1900 af Egeskov, afbyggergården Rugbjerg, Bukgård og Velstrupgård. Stovningen hørte også med til godskomplekset, men som privat gods. Hovedgården Fjællebroen blev købt til først i 1900-tallet. Stamhuset blev ophævet i 1925, og der blev ved denne lejlighed afgivet jord fra Rugbjerggård og Fjællebro. Fjællebro og Egeskov er stadig i samme families eje. Jorden bruges i dag til korn og frøgræs. Skovene drives dels traditionelt, dels med pyntegrønt og juletræer.

Fyns Amt	Herred: Sunds	Kommune: Ryslinge	Sogn: Kværndrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering:

stor interesse

1. Egeskov er en landsbyhovedgård, der omtales fra 1405. Hovedgården inddrog efterhånden halvdelen af landsbyens areal, og resten af gårdene blev udflyttet. Egeskov er som følge af sin oprindelse randplaceret i sit ejerlav og har sø-orientering.
2. I 1770 var Egeskov nået op på 82 tdr.htk. foruden 8 tdr. skovskyld. Gården hørte således til blandt Fyns største. En første godssamlingsfase startede i midten af 1500-tallet, og godset nåede efterhånden et niveau af 70-80 gårde, smukt arronderet og egaliseret. Godset fik tidligt patronatsret til sognekirken, men fik først stamhusstatus i 1811.
3. Hovedgårdsarealet er endnu i dag intakt bevaret. Frasalget af fæstegods var endnu ikke afsluttet i 1903.
4. Hovedbygningen er opført i 1554. Ladegården er nyopført i 1900-tallet.
5. Egeskov marked omtales allerede i 1702.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med mange udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering:

særlig interesse

1. Hovedbygningen fra 1554 har velbevaret struktur. Der er Fyns eneste bevarede dobbelthus-vandborg. Portbygning og herskabsstald fra 1881. Avlsgården er flyttet og nybygget. Den store og særprægede have er bevaret.
2. Skovarealerne er bevaret, men vådområderne er opdyrkede.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: tomten af Egeskov by og Egeskov Mølle.

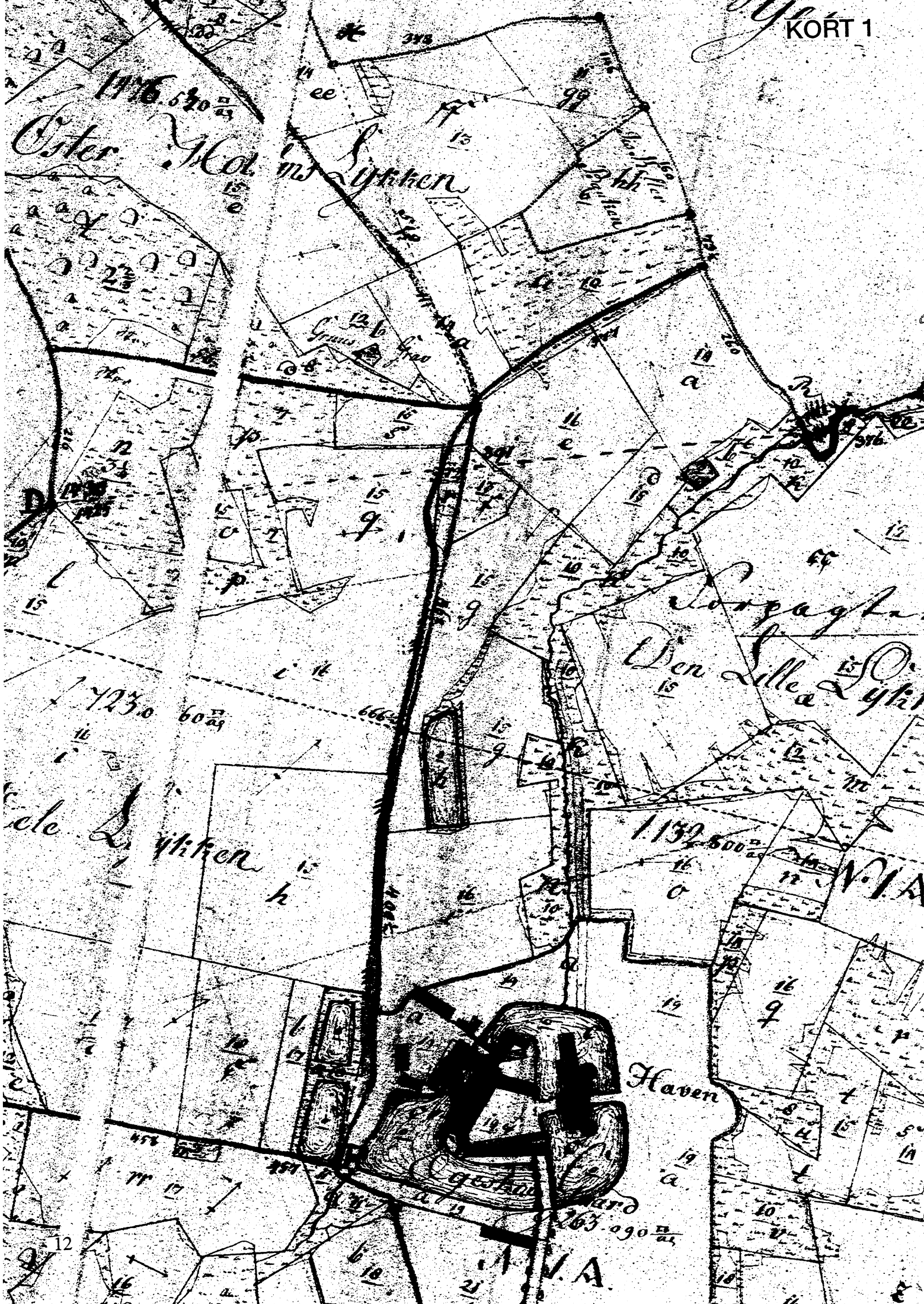
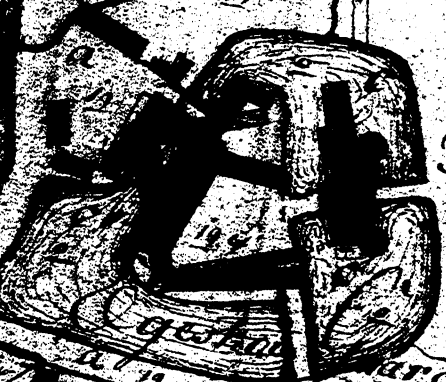
Oster Kolmslykken

Warpagte
Den Lille Lyt

Den Lille Lytken

N.A.

Flaen

Iskælderbakke

KORT 2

terholm

Iskældarhus

72

Egeskov

Museum

Rødme

Volstrup

Egeskov Hgd

Egeskov

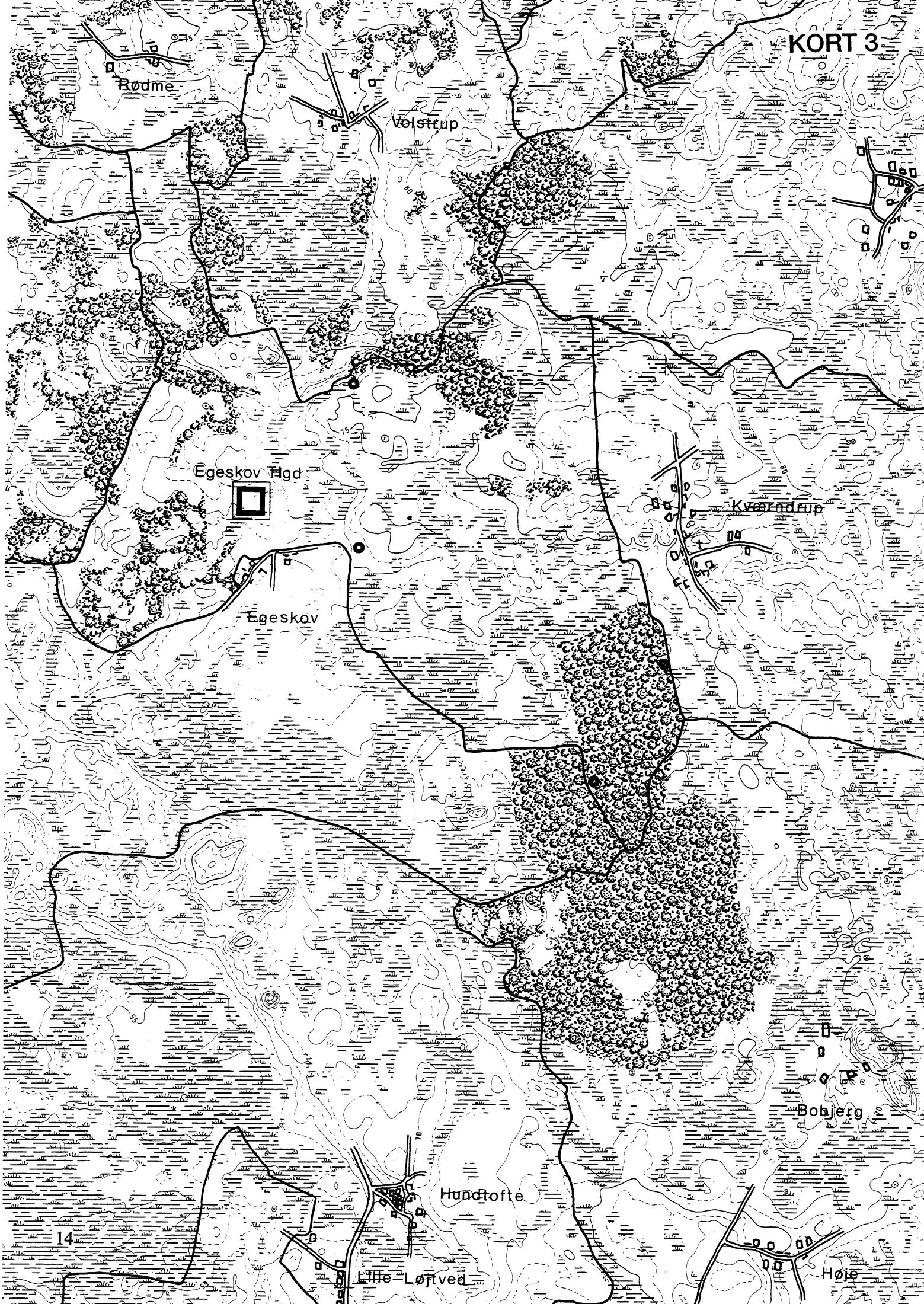
Kværndrup

Bobbjerg

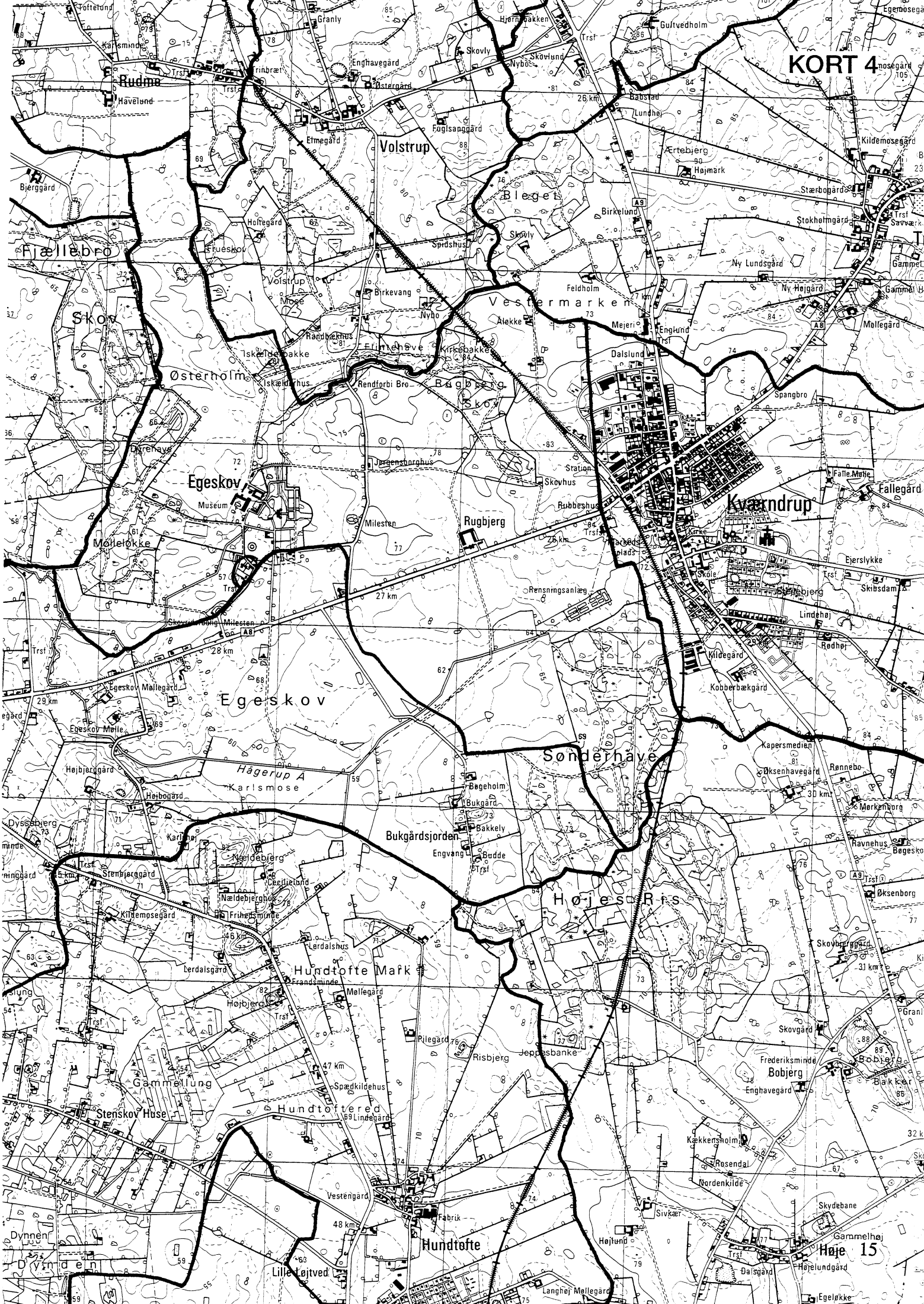
Hundtofte

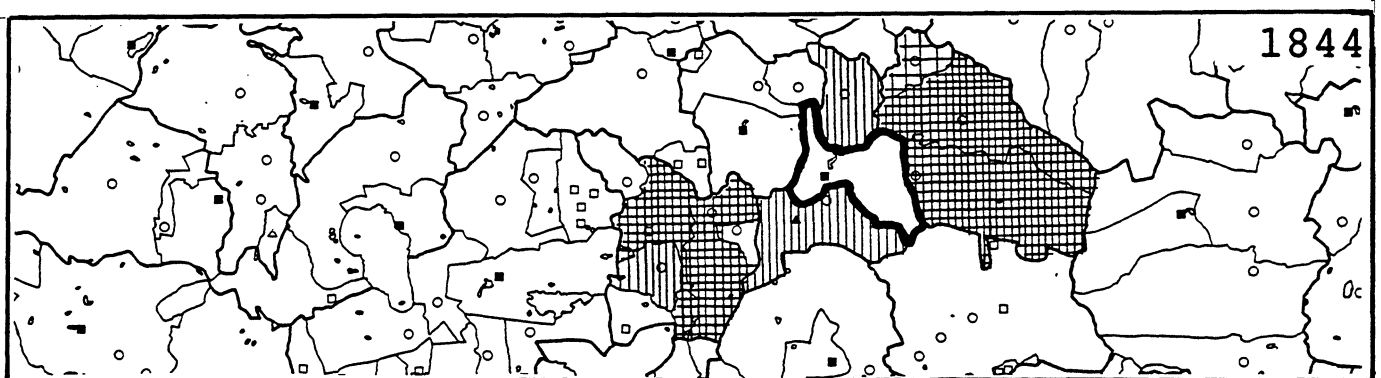
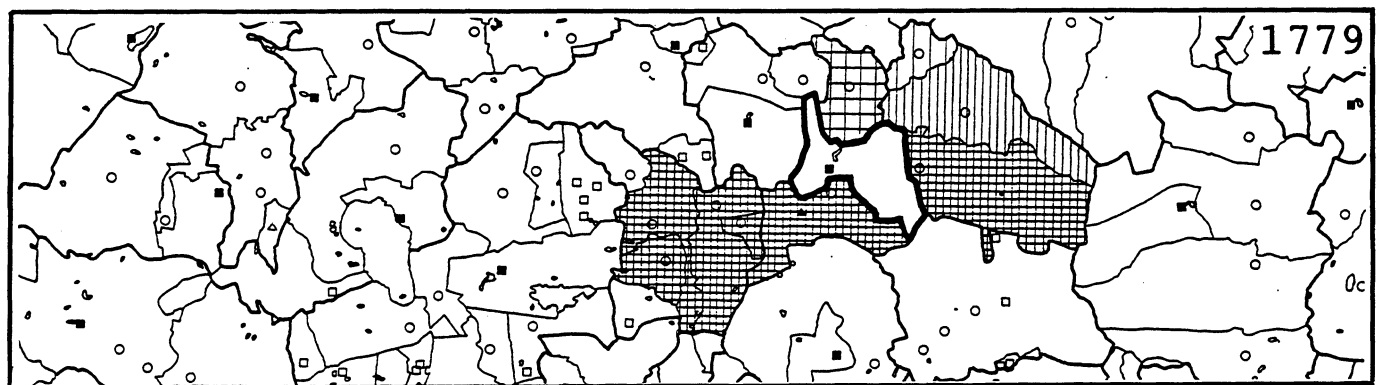
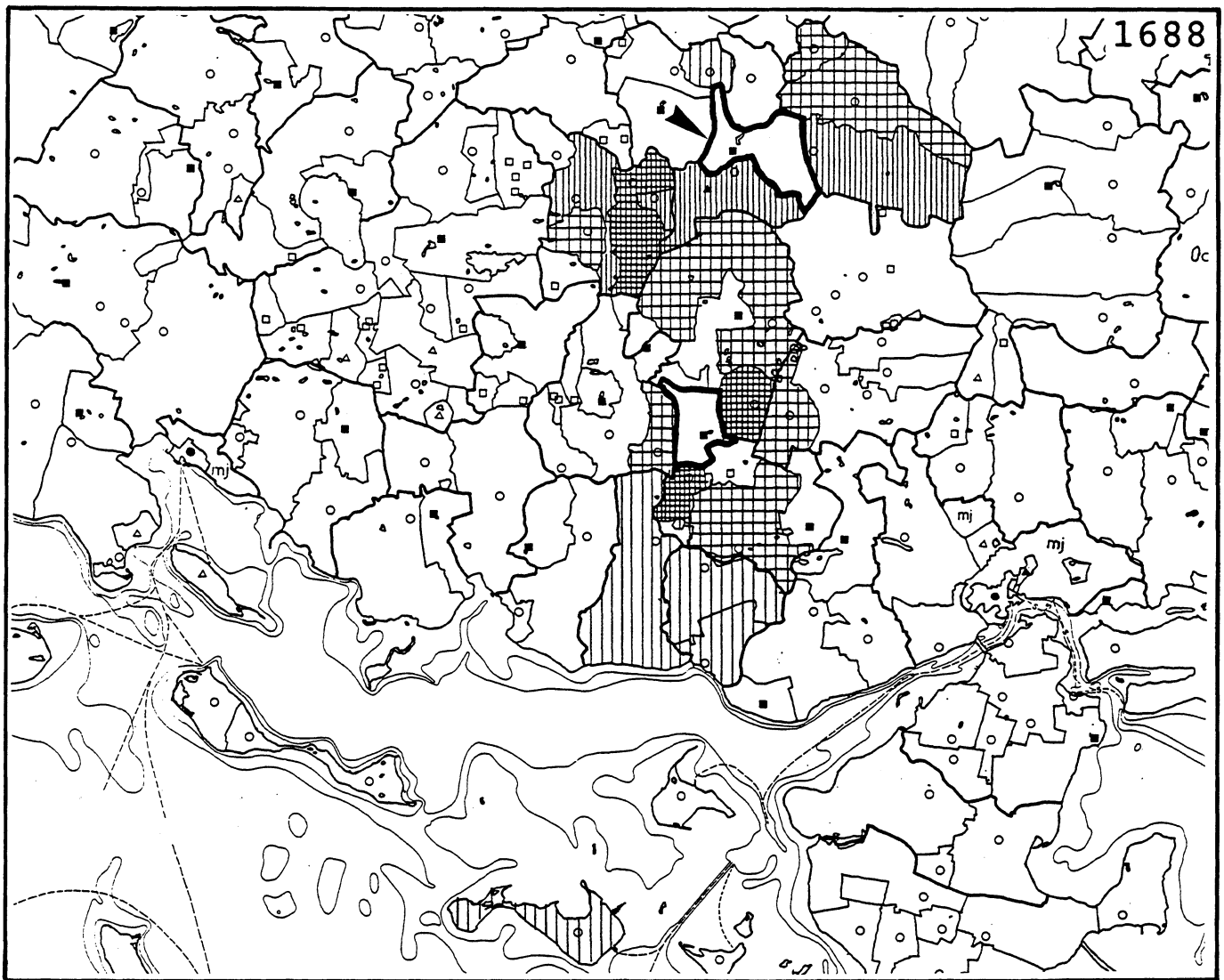
Lille Løtved

Høj

KORT 4

Krumstrup

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Navn: Krumstrup	Tidligere navn:
---------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Krumstrup er nævnt første gang i 1532 i formen Krumstrup. Forledet er et tilnavn gl.da. Krum. Efterledet er torp, der betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstidspunkt: 1500-tallet	Anlægsform: oprindelig enestegård
--	---

Bemærkninger:

Krumstrup var oprindelig en selvejerbondegård, der i 1533 blev omdannet til en hovedgård. Ejerlavet er udskilt fra Lørup.

Ejere:

1529 Oluf Knudsen
 1533 Christoffer O. Huitfeldt
 1589 Jacob Høeg
 1615 T.O.Thott
 ? Niels Trolle
 1658 Manderup Brahe
 1664 E. Krag
 1665 Jens Lassen
 1724 Seneca C. Hagedorn
 1751 Mikkel Lange
 1761-1915 forskellige ejere
 1915 V. Eggertsen
 1985 Per Eggertsen

Historiske tildragelser:

Peder Lange, der ejede Krumstrup fra 1756, blev dræbt af sin broder Rasmus Lange med en overdosis skedevand. Mordet blev opdaget, og Rasmus Lange kom i fængsel på livstid. Mads Jørgen Møller, der ejede hovedgården fra 1782, var kendt for sin hårdhed mod godsets bønder.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

- a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen er et tre-fløjet anlæg, åbent mod vest og omgivet af voldgrave. Avlsgården er et tre-fløjet anlæg vest herfor, som slutter op mod voldgravene.
- b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende ager med mindre indhold af eng og skov.

Placering: Centralplaceret Orientering: ager/eng-orienteret
- c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**
Der er aftegnet en mølle nordøst for hovedbygningen. Ved den sydøstlige ejerlavsrånd ligger der et hus.

Driftsøkonomi

- a. **Areal år 1800:**

Antal marker: 8 heraf i årlig brug: 4
- b. **Dyrket areal år 1682:** 139 tdr.ld. **Vangebrug:** 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 42 1. + 2. bon: 51 eng: 21 skov: 2 tdr. htk, skovskyld græs: 3

Bemærkninger: 1682: besætning: 24 malkekøer, 18 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Centralfyn. Moræneflade med enkelte terrænstriber mod syd. Tunneldal mod nordvest. Ekstra marginal smeltevand mod øst.

Jordbund: Overvejende moræneler. Større område med ferskvandstørv, -dynd og smeltevandssand mod nordøst. Morænegrus mod sydvest.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Lørup.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundplan som før, bortset fra et nyttilkommet tårn mod øst. Voldgravene er bevaret.</p> <p>Avlsgården er blevet ændret noget i sin grundplan. Den ligger i samme område, men er blevet mindre. Der er tillige sket en vejgennemføring mellem hoved- og avlsbygninger.</p> <p>Møllen er væk, men der ligger stadig en bygning på stedet. Huset er der stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret noget ved opførelsen af spredtliggende gårde og huse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet har næsten samme grundplan som før.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: En stor del af skovarealerne er bevaret. Der er kun bevaret enkelte små vådområder.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X		<p>Hovedbygningen er opført 17. århundrede og senere. Tårnet er fra ca. 1920.</p> <p>Avlsgård i grundmur med eternittag.</p>
	X			<p>Have på c. 3 tdr.ld. + haveskov.</p>
		X		
Tidspunkt for ændringer:				
<p>På kortet fra 1887 kan det ses, at ladegården er blevet ændret. Der er også allerede bygget en del nye huse og gårde. Ændringerne i ressourceområdet er hovedsageligt sket efter 1887. Møllen lå der stadig i 1887.</p>				

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹⁾	1857	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			56	38	37	21	15	18	21	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 2 tdr.htk.										

Fæstegodset

			1662	1688 ²⁾	1770	1857	1870	1903		
Tønder hartkorn			206	1939	200	5				
Bemærkninger: 2) Incl. fæstegodset til Skt. Knuds Kloster.										

			1662	1688 ²⁾	1770	1857	1870	1903		
Antal gårde			24	287	36	0	0			
Heraf i hovedgd. sognet			8	6	6	0	0			
Antal huse				80	29	14	3			
Heraf i hovedgd. sognet				3	11	5	1			
Fæsteenheder ialt				367	65	14	3			
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1770	1857				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	11	12	3				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	3	5	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde	1	5	0				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770:	28
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse**a. Indtil cirka 1800:**

Hovedgården Krumstrup oprettedes 1533 af selvejerbondegården Krumstrup. Den udvidedes siden betydeligt på nabolandsbyen Lørups bekostning. I 1688 vurderedes den til 38 tdr.htk. foruden 4 tdr. mølleskyld og 2 tdr. skovskyld. Lørup mølle lå nordøst for gården. Gården synes ikke yderligere udvidet.

I 1682 var det dyrkede areal på 139 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var middelgod, og der var god eng og nogen skov til hovedgården. I 1665 ansattes skoven til 160 svins olden. Krumstrup har karakter af skovgård. Besætningen var i 1682 på 42 kreaturer.

Krumstrup forblev en middelstor besiddelse med et tilliggende på o. 30 gårde og 200 tdr. htk. bøndergods. Fra 1665 blev Krumstrup en del af Jens Lassens vidtstrakte besiddelser, men den faldt tilbage på sit gamle niveau som en lille, komplet hovedgård. I 1724 regnedes hele Strynø dog under godset. I 1720 tilkøbtes 3 tidligere kronfæstegårde i Gislev. Bøndergodset var allerede i 1662 rimeligt arronderet, og de 8 gårde i Lørup var egaliserede. I 1767 var samtlige gårdsamlinger på godset egaliseret.

Krumstrup opnåede ingen særlig status.

I 1785 havde hovedgården en stor humlehave på 6½ td.ld.

b. Efter cirka 1800:

Krumstrups areal blev stærkt formindsket o.1800, da en del af hovedparcellen blev solgt. O.1905 var det på 108 ha, hvoraf 84 var ager, 9 eng og 14 skov. I 1985 er arealet oppe på 166 ha. Forøgelsen er næsten udelukkende sket på skovarealet.

Størsteparten af fæstegodset blev solgt fra o. 1800. I 1857 var der kun 14 huse tilbage. O.1905 drives gården af 9-10 faste folk og 4 daglejere.

Hovedgårdstaksten faldt kraftigt o. 1800 på grund af den lømtalte delvise udstykning. I 1857 opgøres den til 21 tdr.htk. Den faldt yderligere en smule, men i 1956 var den igen oppe på 21 tdr.htk. O.1770 var jorden delt op i 8 marker, hvoraf de 4 blev besået årligt. O.1905 er der 7 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 50 køer og 28 stk. ungkvæg og kalve. Det foregående år blev der solgt 80 fedesvin. I 1985 oplyses det, at Ny Krumstrup på 14 ha drives under hovedgården.

Fyns Amt	Hered: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	------------------------	-----------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

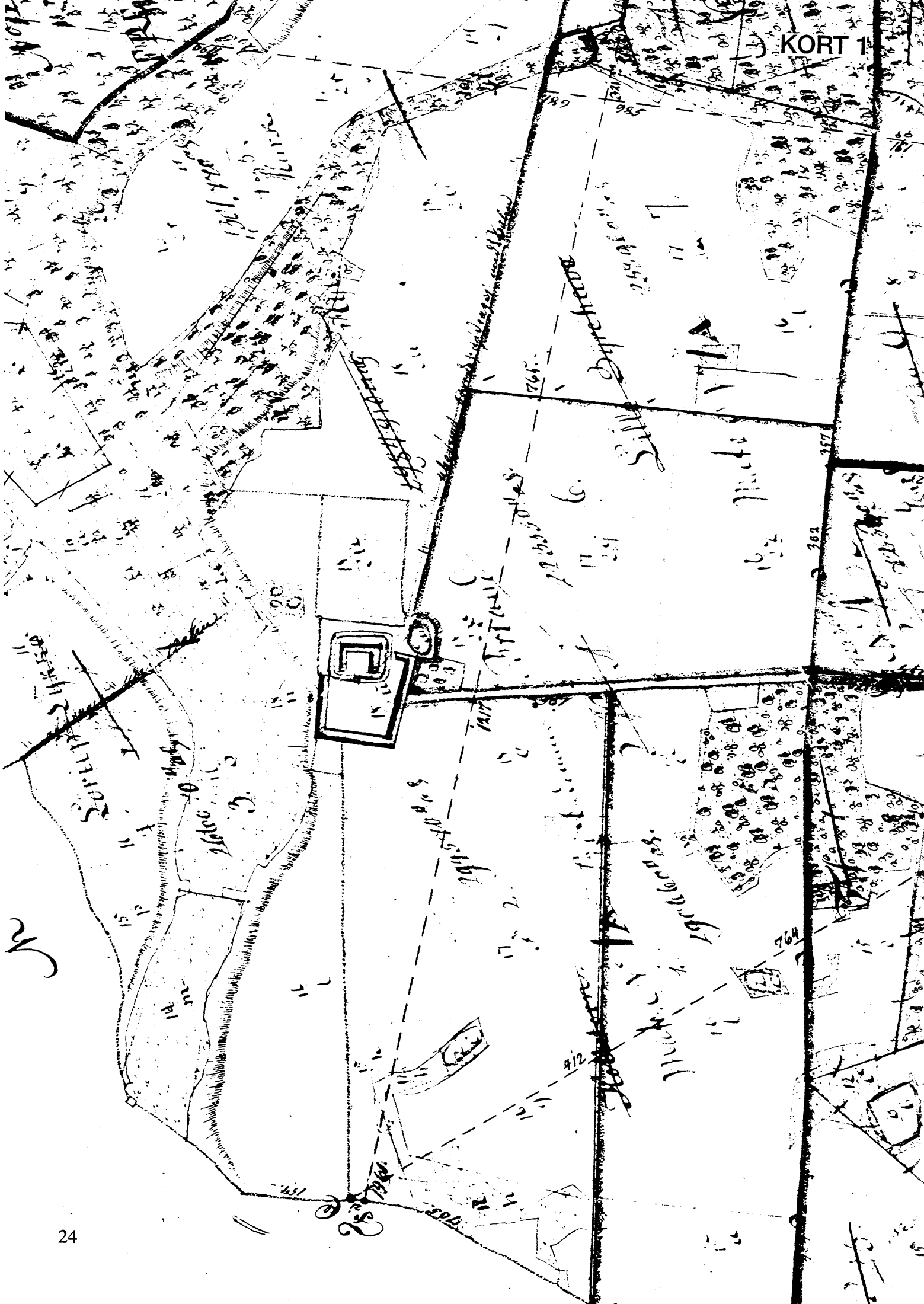
Typologisk vurdering: interesse

1. Hovedgården er oprettet i 1533 af selvejerbondegården Krumstrup og siden udvidet ind i Lørup ejerlav. I 1662 havde den nået middelstørrelse, og Krumstrup blev ikke siden udvidet. Krumstrup er centralplaceret i sit ejerlav og har engorientering. Boniteten var middelgod, og der var god eng og skov til hovedgården, der har karakter af en skovgård.
2. Godstilliggendet forblev beskedent o. 30 gårde, netop nok til, at Krumstrup kunne bevare sin status som komplet hovedgård. Godset var i 1700-tallet rimeligt arronderet og gennem-egaliseret.
3. I 1790'erne afvikledes fæstegodset, og en del af hovedgårdstaksten udparcelleredes. Siden 1905 er tilliggendet igen øget.
4. Hovedbygningen er et trefløjet anlæg fra 1600-tallet omgivet af voldgrave.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika og en tidlig og radikal godsopløsning.

Relikt-vurdering:

1. Hovedbygningen fra 1600-tallet er velbevaret. Avlsgården er ombygget efter 1800. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er præget af en del nybebyggelse, og møllen er afløst af et hus. En stor del af skovarealerne er bevaret.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

LØST

Tordenbanke & Krumstrup

My Krumstrup

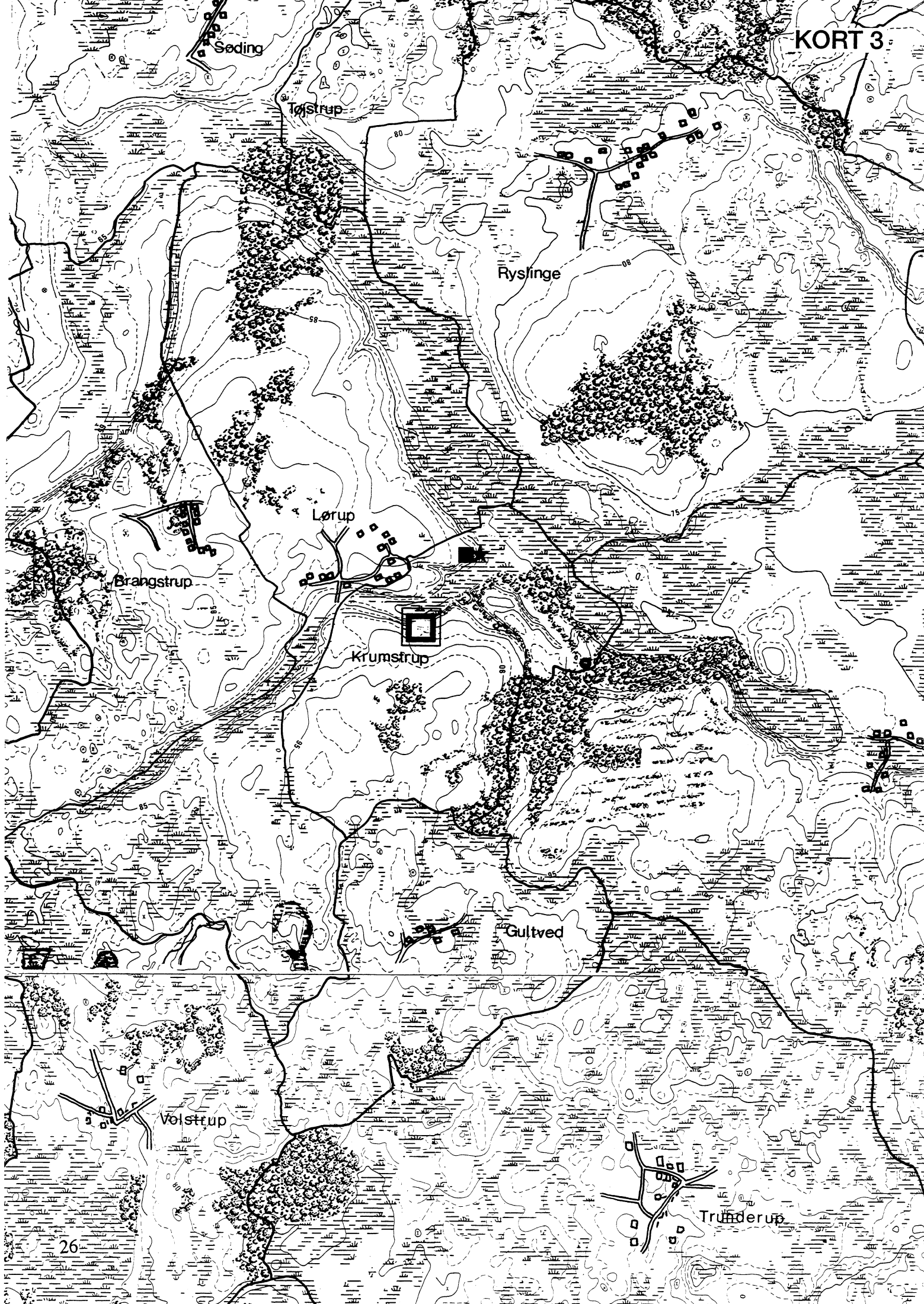
Dyrehavehus

Trst

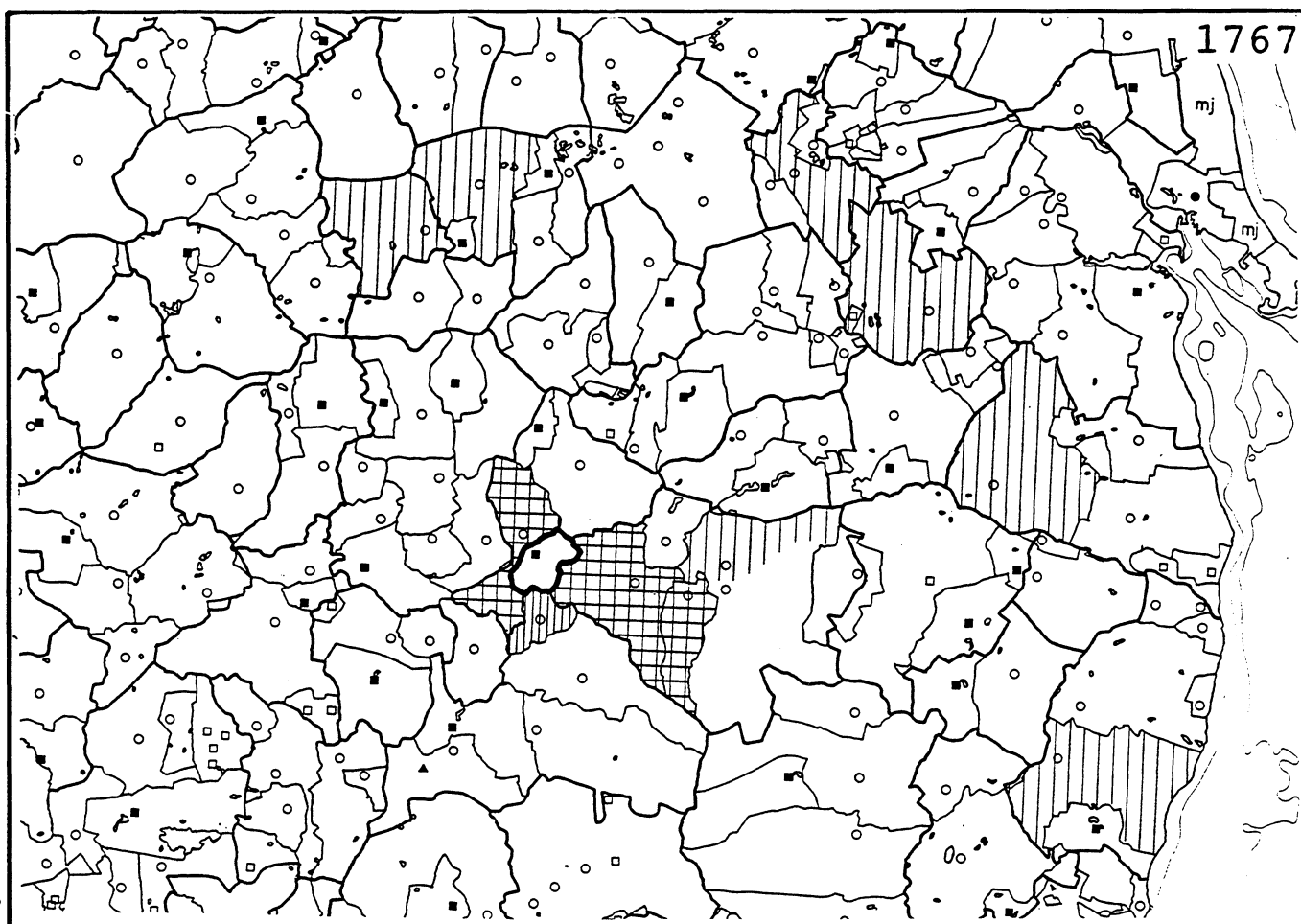
87

88

86

Tøjstrup

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Navn: Tøjstrup	Tidligere navn:
--------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Tøjstrup nævnes første gang i 1372 i formen Tholstorp. Forledet kommer af mandsnavnet Tyge, gl.da. Tykir. Efterledet er torp, der betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstidspunkt: som hovedgård o. 1550	Anlægsform: oprindelig landsbyhovedgård
--	---

Bemærkninger:

Oprindelig var hovedgården en gård i Tøjstrup by. 1550 fik Niels Henriksen Sandberg en dobbeltgård i Tøjstrup ved et mageskifte med kronen. Han oprettede her efter en hovedgård.

Ejere:

1550 Niels Henriksen Sandberg
1617 Olug Gaas
1638 Erik Kaas (Mur-Kaas)
1669 Anne Mule
1697 Tim Banner
1709 N.H.Viborg
1743 A.D. v.Grambow
1768 C.A. v.Bülow
1891 H.A.Eegholm
1905 P.R.Schmidt
1915 J.Berntsen
1920 P.Petersen
1922 P.Nyboe
1985 F.Nyboe

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er stadig et tre-fløjet anlæg, men har ikke helt samme grundplan og beliggenhed som før. Voldgravene er bevaret.</p> <p>Avlsgården har samme beliggenhed som før, men er ændret noget i sin grundplan. Den består af et tre-fløjet anlæg med en fjerde bygning mod nord.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdets grundplan er ændret en smule i sin grundplan.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Den overvejende del af skovarealet er bevaret, men vådområderne er forsvundet.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X		<p>Den er opført i 1893. Ombygget i 1917 og senere.</p> <p>Den er opført 1921-22.</p> <p>Have på ca. 2 tdr.ld.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1887.</p>				

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688 ¹⁾	1770 ¹⁾	1819 ¹⁾	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			27	21	21	21	25	24	28	
Bemærkninger: 1) excl. 2 tdr.htk. skovskyld.										

Fæstegodset

			1662	1688	17 70	18 19	1870	1903		
Tønder hartkorn			308	119	206	2				
Bemærkninger:										

			1662	1688	17	18 02	1819	1903		
Antal gårde			31	16		29	0	0		
Heraf i hovedgd. sognet			5	4		16	0	0		
Antal huse				6		17	18	5		
Heraf i hovedgd. sognet				3		12	13	5		
Fæsteheder ialt				22		46	18	5		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	17	18 02	1819		
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	9		7	5		
Heraf samlinger på min. 3 gårde	6		3	0		
Antal egaliserede samlinger af gårde	0		3	0		

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 15	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

En hovedgård Tøjstrup med 4 tilliggende gårde nævnes allerede i 1372. Den blev dog snart delt i to bøndergårde, som først i 1500-tallet hørte til kronen. I 1550 afhændedes de to gårde til Niels Henriksen Sandberg, der heraf oprettede hovedgården Tøjstrup. Gården udvidedes åbenbart ikke yderligere, og i 1688 vurderedes det beskedne anlæg til 21 tdr.htk. foruden 2 tdr.skovskyld.

Det dyrkede areal var i 1682 på beskedne 83 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var noget under middel, men der var god eng og skov til hovedgården, der er en typisk skovgård. Besætningen var da også stor i 1682, nemlig på 60 kreaturer. I 1780'erne tillagdes Tøjstrup 14 tdr. land som erstatning for græsning til 40 høveder, der gik tabt ved udskiftningen, samtidig afrundedes gårdens jorder ved mageskifte med Sødinge og Ryslinge.

Godstilliggendet til det lille gods lå på et niveau af 20-30 gårde. I 1688 var hovedgården langt fra grænsen på 200 tdr.htk., som krævedes af et komplet gods, men i 1711 tilkøbtes 3 gårde, og 1718-19 tilkøbtes fra kronen i alt 126 tdr.htk. bøndergods. Hovedgården kompletteredes herved. O.1800 var godset rimeligt arronderet. I 1764 egaliseredes gårdene i Lørup og Sødinge (i alt 12 gårde), og siden fulgte egaliseringen af 13 gårde i Ryslinge.

b. Efter cirka 1800:

Tøjstrups areal blev forøget en smule i løbet af 1800-tallet. O.1905 var der 167 ha til hovedgården, hvoraf de 122 var ager, 8 eng og 32 skov. Dyrelund var blevet lagt til o.1900. I 1985 var arealet uændret. Engarealet var dog blevet opdyrket.

Fæstegodset blev solgt fra først i 1800-tallet. Ejeren havde fået kongelig bevilling til at gøre det, uden derved at miste sine hovedgårdsrettigheder. Bevillingen foreskrev dog, at bøndergodset skulle være udskiftet, de solgte gårde skulle udflyttes inden 3 år efter salget, hoveriet måtte ikke bare lægges på det eventuelle resterende fæstegods, og husmændene skulle alle sikres et jordelod. I 1819 var der kun 18 huse tilbage. O.1905 drives gården af 8 faste folk, 4 daglejere og 4 polske piger i roer og høst.

Hovedgårdstaksten steg en smule i 1800- og 1900-tallet, så den i 1956 er oppe på 28 tdr.htk. O.1770 var jorden delt op i 6 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1905 var der 8 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 75 køer og 50 stk. ungvæg og kalve. I 1985 oplyses det, at Birkelund på 35 ha drives sammen med hovedgården.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ryslinge	Sogn: Ryslinge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:

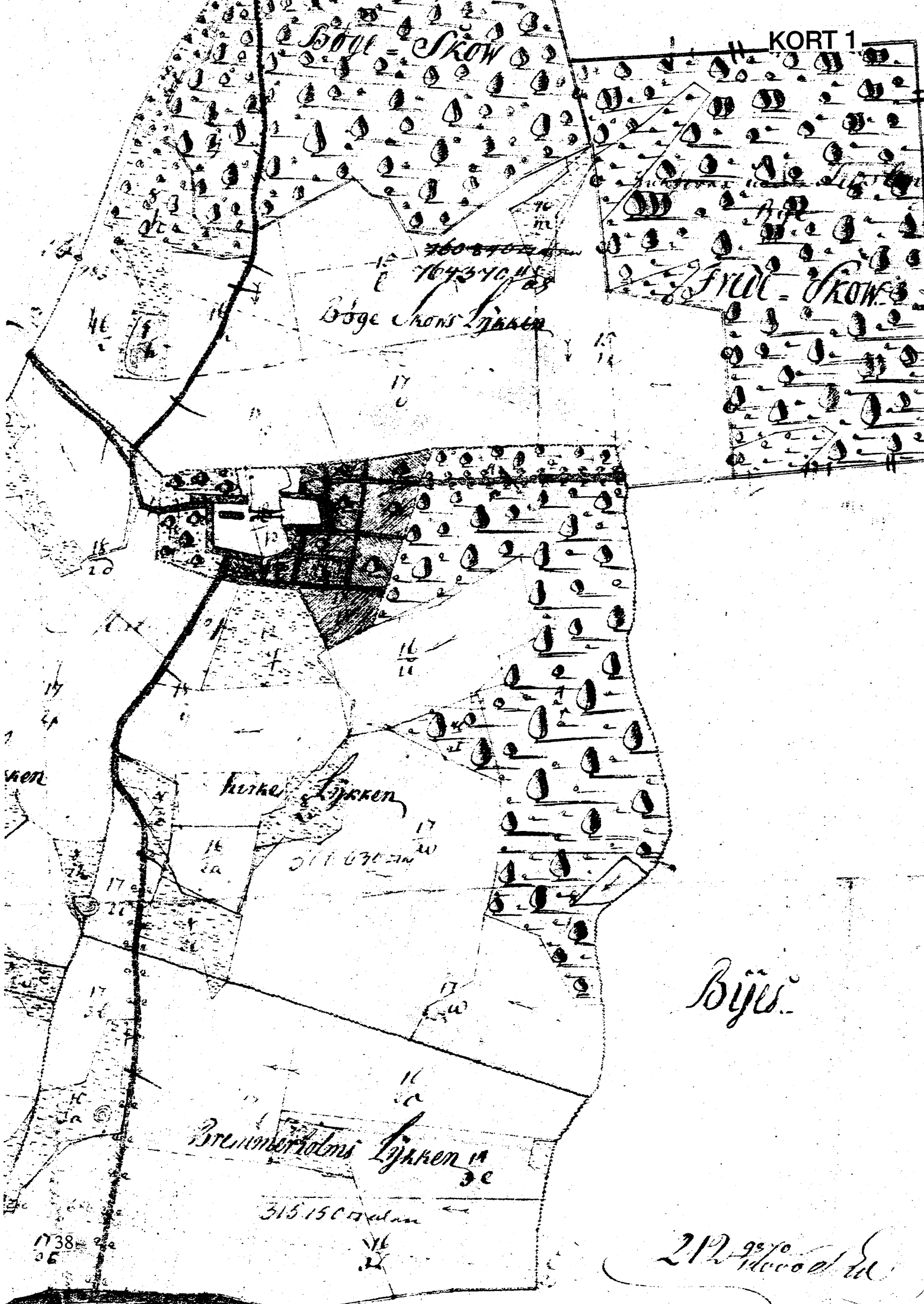
Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering: interesse

1. Tøjstrup er oprettet ved nedlæggelse af en lille landsby på 2 gårde i 1550. Hovedgården blev ikke siden udvidet væsentligt. Tøjstrup er randplaceret i sit ejerlav og orienteret efter skov. Tøjstrup er en typisk skovgård.
 2. Godstilliggendet forblev beskedent på et niveau af 20-30 gårde, men det lykkedes dog at komplettere hovedgården i 1700-tallet. Fæstegodset var da velarronderet og egaliseret. Godset opnåede ingen særskilt status.
 3. Fæstegodset afvikledes først i 1800-tallet, hvorimod hovedgårdsarealet bevarede intakt og endog blev forøget en smule i 1800-tallet.
 4. Hovedbygningen nyopførtes 1893. Avlsgården nyopførtes efter brand i 1921-22.
- Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse

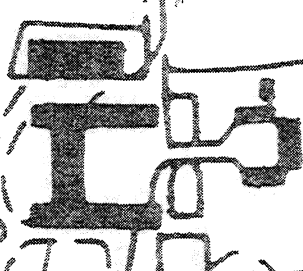
1. Hovedbygningen er nyopført i 1893 og siden ombygget. Avlsgården nyopførtes efter brand i 1921-22. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Den overvejende del af skovarealet er bevaret, medens vådområderne er forsvundet.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

Byen

212 9970

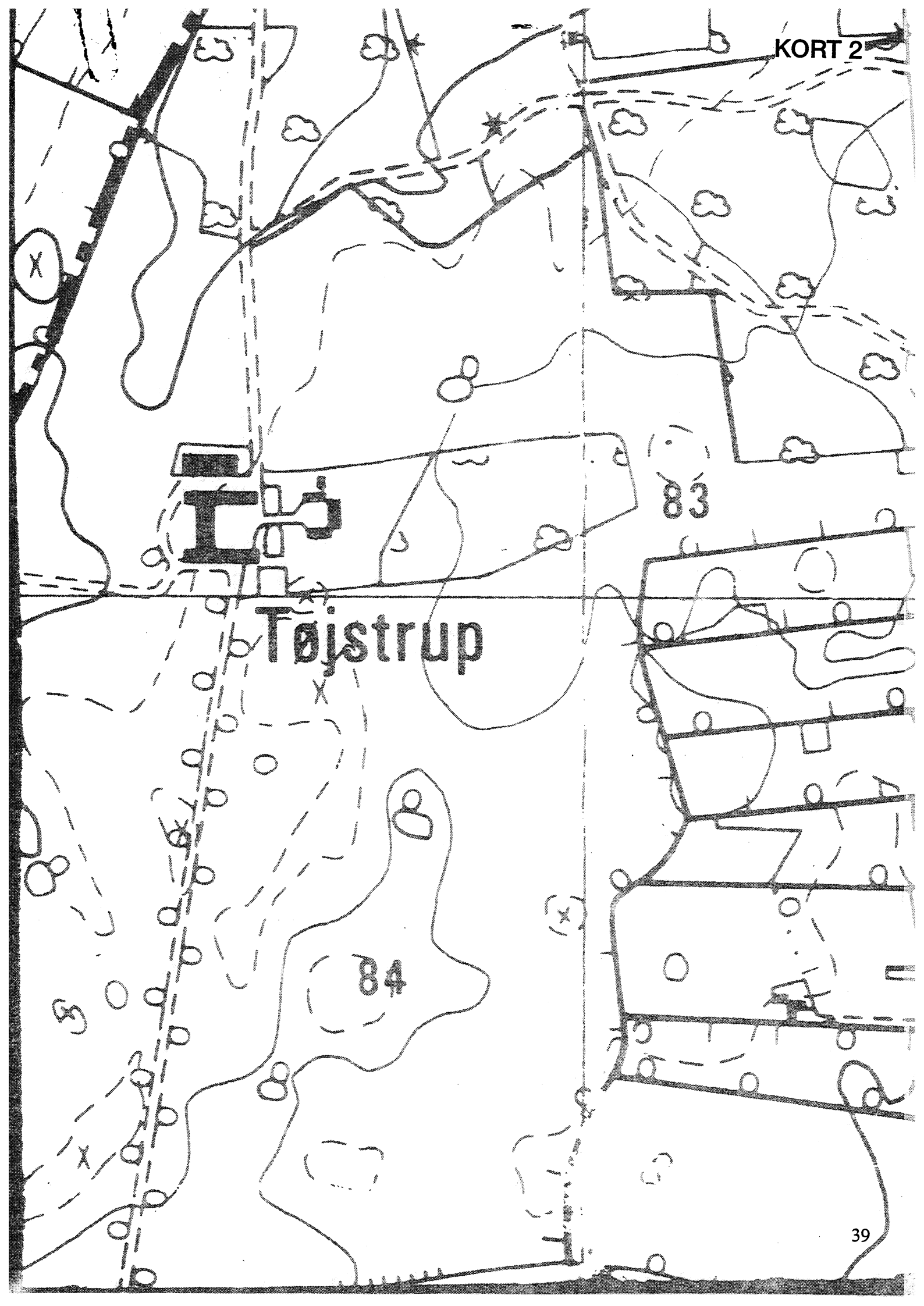
1738 26

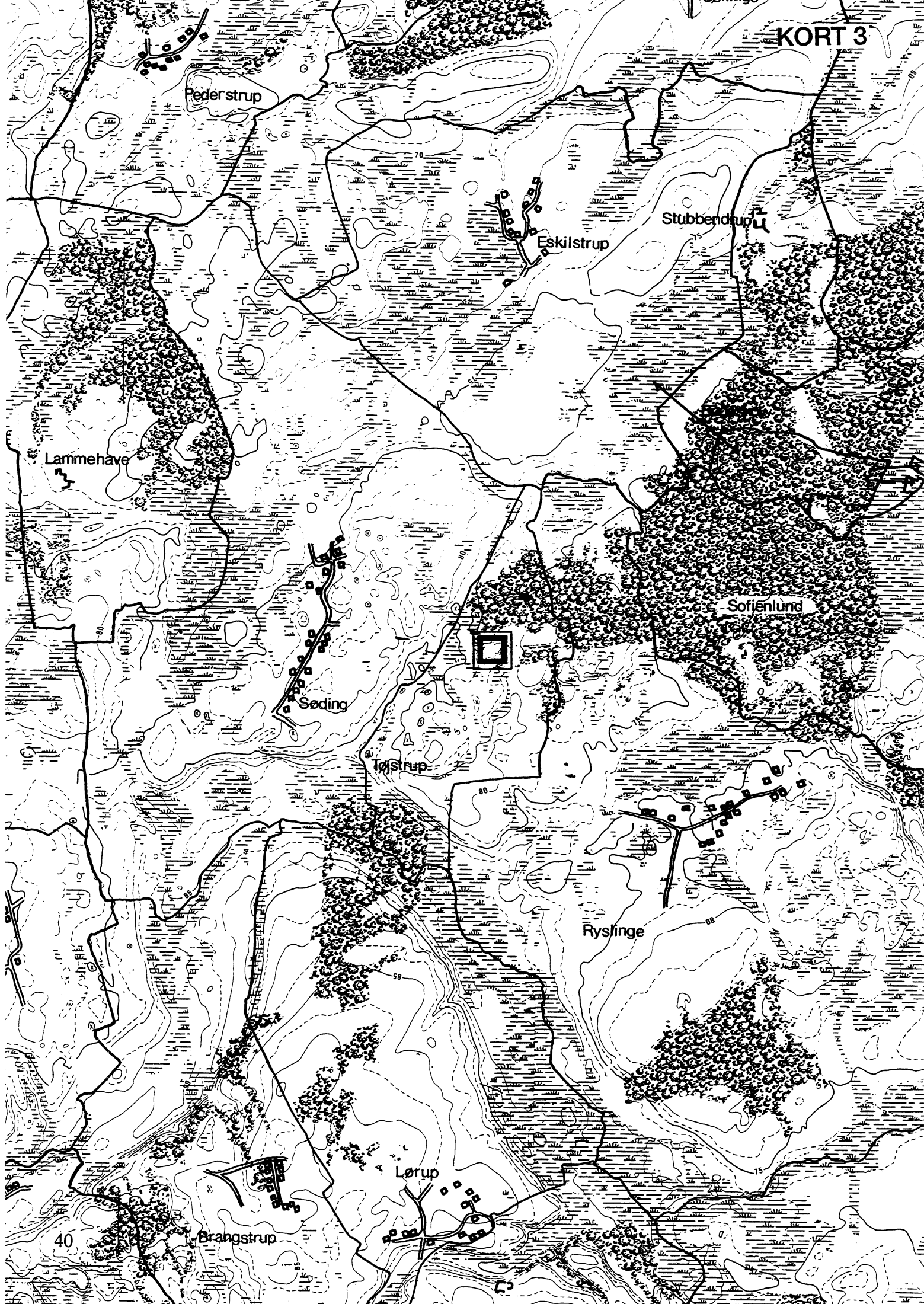
Tøjstrup

83

84

KORT 3

Pederstrup

Eskilstrup

Stubbstrup

Lammehave

Søding

Tøjstrup

Sofienlund

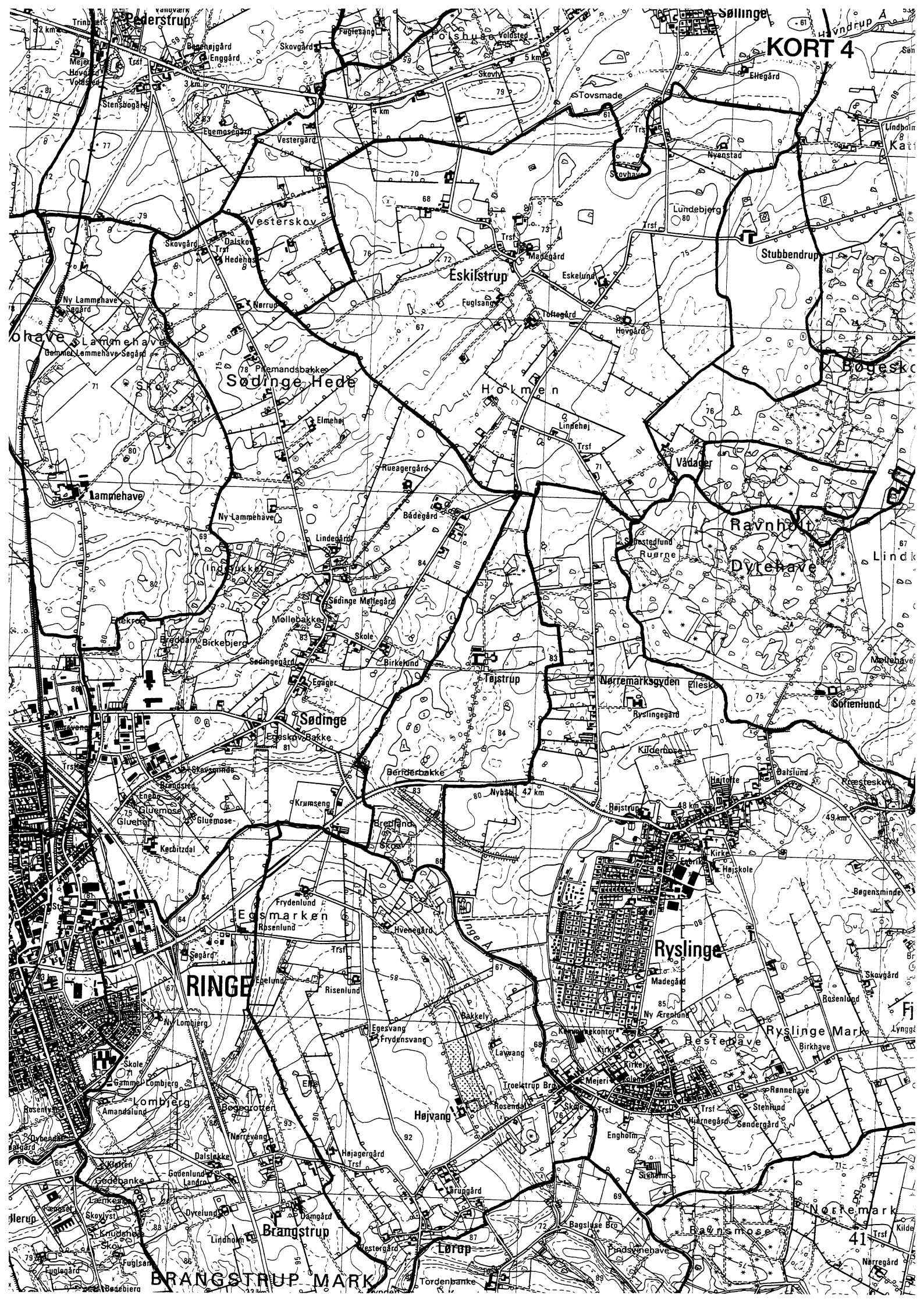
Ryslinge

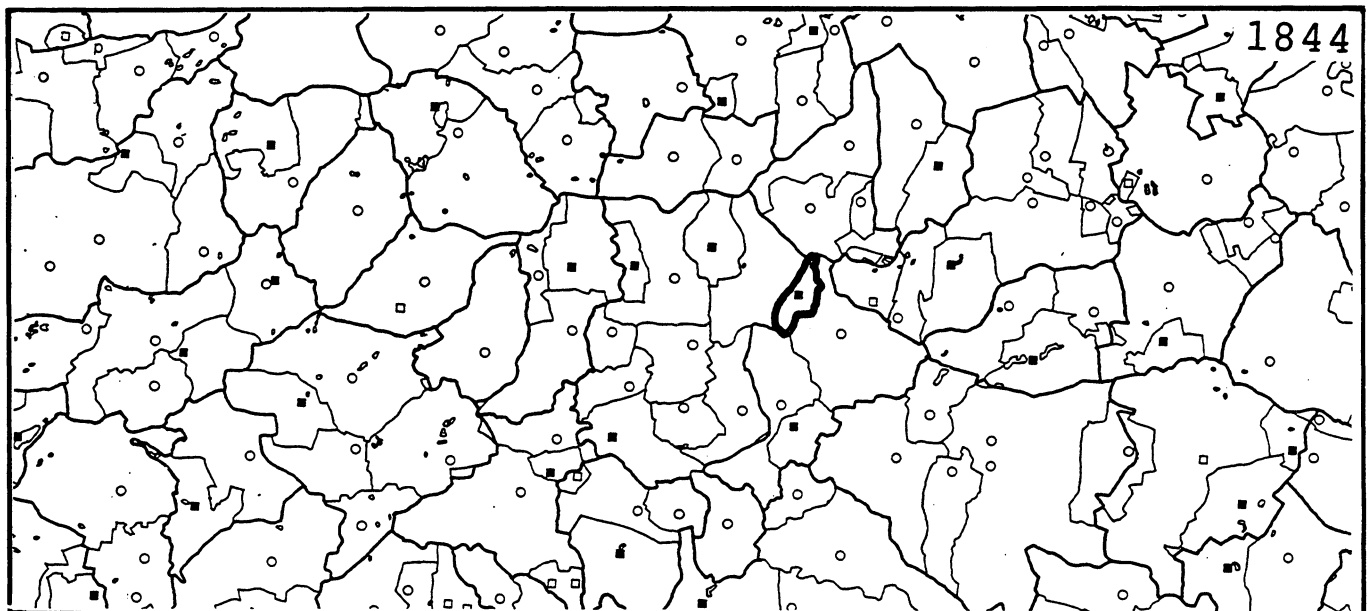
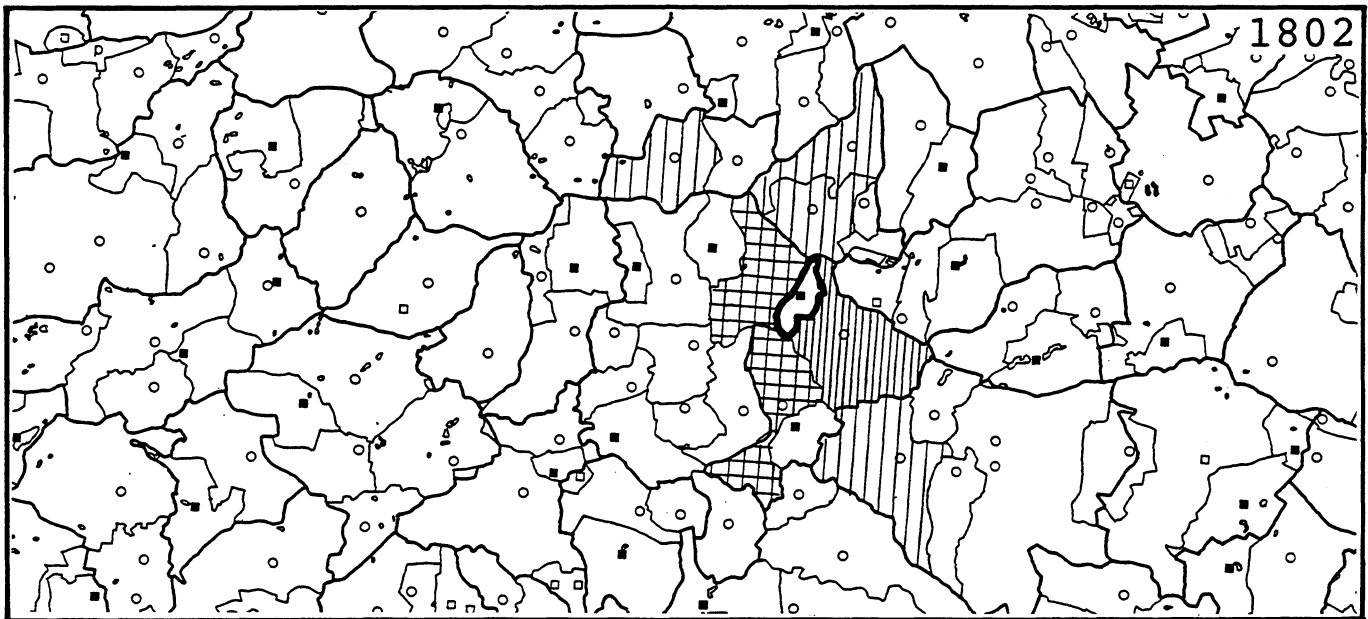
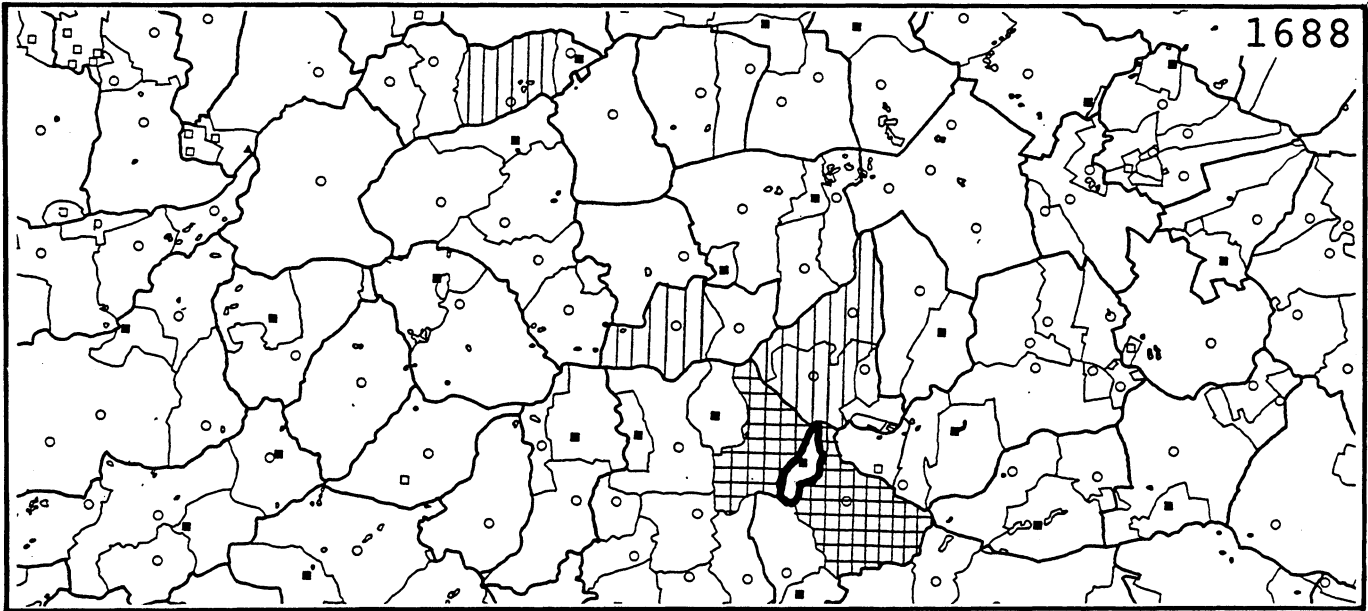
Lørup

Brangstrup

40

KORT 4

KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
 - 1.01 Assens Kommune
 - 1.02 Bogense Kommune
 - 1.03 Broby Kommune
 - 1.04 Egebjerg Kommune
 - 1.05 Ejby Kommune
 - 1.06 Faaborg Kommune
 - 1.07 Glamsbjerg Kommune
 - 1.08 Gudme Kommune
 - 1.09 Haarby Kommune
 - 1.10 Kerteminde Kommune
 - 1.11 Langeskov Kommune
 - 1.12 Marstal Kommune
 - 1.13 Middelfart Kommune
 - 1.14 Munkebo Kommune
 - 1.15 Nyborg Kommune
 - 1.16 Nr. Åby Kommune
 - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
 - 1.18 Otterup Kommune
 - 1.19 Ringe Kommune
 - 1.20 Rudkøbing Kommune
 - 1.21 Ryslinge Kommune
 - 1.22 Svendborg Kommune
 - 1.23 Sydlangeland Kommune
 - 1.24 Søndersø Kommune bind 1 og 2
 - 1.25 Tommerup Kommune
 - 1.26 Tranekær Kommune
 - 1.27 Ullerslev Kommune
 - 1.28 Vissenbjerg Kommune
 - 1.29 Ærøskøbing Kommune
 - 1.30 Ørbæk Kommune
 - 1.31 Årslev Kommune
 - 1.32 Aarup Kommune
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
 - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
 - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
 - 7.03 Odense Kommune, 1995
 - 7.04 Assens Kommune, 1995
 - 7.05 Bogense Kommune, 1995
 - 7.06 Svendborg Kommune, 1995
 - 7.07 Tranekær Kommune, 1995
 - 7.08 Hårby Kommune, 1995
 - 7.09 Gudme Kommune, 1995
 - 7.10 Glamsbjerg Kommune, 1995
 - 7.11 Egebjerg Kommune, 1995
 - 7.12 Ejby
 - 7.13 Langeskov og Munkebo Kommune, 1995
 - 7.14 Nyborg og Ullerslev Kommune, 1995

NATURFORVALTNING

Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
 - 14.1 Nordlige fredningskreds
 - 14.2 Sydlige fredningskreds
 - 14.3 Vestlige fredningskreds
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningsskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995

Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.
16. Slåning af Vejkanter, 1995
17. Moser i Fyns Amt - Marstal og Ærøskøbing kommuner, 1995

Registrering / overvågning / pleje

1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningsskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:

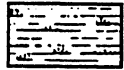
Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen,
Ørbækvej 100 5220 Odense SØ, tlf. 6556 1000

Signaturforklaring

Kort 3

Agerland

Eng/mose

Skov

Bakkeoverdrev

Hovedgård med voldgrav

Hovedgård

Voldsted

Gård

Mølle

Teglværk

Smedie

Hus

Kalkovn

Kort 5

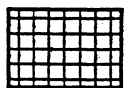
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer

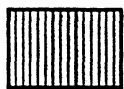
Hovedgårdstakst

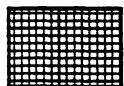
0-25%

25-50%

50-75%

75-100%